



یکشنبه ● ۲۷ خرداد ۱۳۹۷ ● شماره صد و پنجاه و شش

A T I Y E H N O

خروج آمریکا از برجام پیرازدن. این سه چهره اقتصادی در صحبت‌های خود، بخش خصوصی را بارها مورد خطاب قرار و به آن‌ها هشدار دادند در مواجهه با شرایط پیش‌رو و بازگشت تحریم‌ها، هوشیار و واقع‌بین باشند و باور کنند شرایط سخت‌تر خواهد شد.

مذاکرات بین المللی پس از جامی در قامت یک دیپلمات نیز سخن می گوید، به دعوت انجمن صادرکنندگان نمونه و برتر، در اتاق بازرگانی حضور یافت تا در کنار دکتر حسین عبده تبریزی، اقتصاددان، و دکتر سید داود آقایی، مدیر مطالعات اقتصادی گروه مینا به تشریح اتفاقات و پیامدهای

هیئت‌مدیره پتروپارس در دهه ۸۰، از ابتدای دولت یازدهم تاکنون به‌عنوان مشاور ارشد بازگازی وزیر و شهرداری معرفی شده و یکی از اعضای هیئت ایران در مذاکرات خرید هواپیما بعد از توافق برجام بوده است. هفته گذشته این چهره مطرح اقتصادی، که به‌واسطه حضور در

دکتر اصغر فخریه کاشان با سوابقی همچون معاونت ارزی بانک مرکزی در زمان دکتر عادل‌ی و عضویت در

باور به خطر تحریم‌ها؛ آغاز خودباوری است

تحلیل اصغر فخریه کاشان از ریشه‌های تاریخی تحریم‌ها، پیامدهای خروج آمریکا از برجام و راهکارهای پیش‌روی تولید و بازرگانی کشور



و برای خریدهای دیگر و ارائه خدمات ارزی از آن استفاده کند. وضعیت بخش حمل و نقل و بخش های پشتیبان آن هم مشخص است که اگر تحریم شویم حتی پیش بینی های هواشناسی ما نیز احتمالاً دچار مشکل می شود. این به این معنی است که نه صرفاً بخش هواشناسی، بلکه پرواز هواپیماها نیز دچار مسئله می شود. در خارج از کشور نیز این مشکل در بخش بیمه یا تجارت و بحث شناسایی گواهی های صادره از ایران خود را نشان می دهد.

■ راهکارهای اروپا برای حفظ برجام

نتیجه نهایی مذاکرات اخیر با اروپا این شد که آن‌ها راهکارهای پیشنهاد دادند. یکی از راهکارهای پیشنهادی توسط اروپایی‌ها، برقراری مقررات انسداد تحریم‌های آمریکا است، یعنی به شرکت‌های اروپایی می‌گویند شما مجبور نیستید تحریم‌های فرامرزی آمریکا را رعایت کنید و در صورتی که جریمه شدیدی مورد حمایت اتحادیه اروپا خواهید بود، اما این راهکار در این مورد که اگر شرکت‌های اروپایی خواهان ورود به کشور ما نباشند، پاسخی نداده است. این راهکار برای شرکت‌های کوچکی که در آمریکا فعالیت ندارند خیلی خوب است. به آن‌ها اطمینان‌هایی می‌دهد که با ایران فعالیت کنند و البته مراحل قانونی این کار در دست بررسی است. راهکار پیشنهادی دیگر توسط اروپایی‌ها، در مورد بانک سرمایه‌گذاری اروپاست که به واسطه آن، اروپایی‌ها به ایران اجازه پرداخت تسهیلات به و اوجدان شرایط از طریق این بانک را می‌دهند. این راهکار اگرچه برای شرکت‌های کوچک و متوسط مفید است،

اما برای شرکت‌های بزرگ‌تر جواب نمی‌دهد. ما به‌عنوان طرف دیگر مذاکره، سه شرط تقاضا کردیم؛ اول اینکه برای بانک مرکزی در این بانک حساب باز شود تا دنبال آن، بانک‌های تجاری هم روابط کارگزاران ایران را باز کنند که این خواسته‌ها در حال بررسی است. باید با واقع‌بینی گفت امید زیادی برای نتیجه‌گرفتن از این پیشنهادهای وجود ندارد، چون اقتصاد اروپا یک اقتصاد آزاد است و سیاست‌مداران اروپا نمی‌توانند شرکت‌ها را به فعالیت در ایران وادار کنند. با این پیش‌بینی‌ها تحریم‌های برمی‌گردد و برای ما شرایط سختی در پیش خواهد بود. آنچه من در افکار عمومی ایران و حتی دولتمردان و متولیان اقتصاد دولتی و بخش خصوصی می‌بینم این است که هنوز به سختی شرایطی که بعد از بازگشت تحریم‌ها خواهیم داشت باور نیآورده‌اند.

نوشته‌شده که در آن آمده، این سند یک سندی گمانه و نمونه در تاریخ است و نمی‌توان آن را در هیچ کلاسی از اسناد حقوقی بین‌المللی تجزیه کرد. اینکه آیا ما باید خروج آمریکا باید از برنامه خارج شویم؟ در جواب باید بگویم خروج ما اصلاً به نفع ما نیست، اگر خارج شویم همان چیزی را فراهم کرده‌ایم که دشمنان ما می‌خواهند، یعنی آن‌ها به راحتی می‌توانند ما را مورد تهدید نظامی قرار دهند و اگر خارج نشویم با تحریرها مواجه خواهیم بود. بر همین اساس است که دولت تصمیم به مذاکره با اروپایی‌ها گرفته است و چنین می‌گوید که شما همه یک طرف میز هستید و ایران یک طرف دیگر و باید تعهدات خود را انجام دهید. اروپایی‌ها بعد از خروج آمریکا از برنامه، موضوع سیاسی بسیار قوی اتخاذ کردند به اندازه‌ای که برای آمریکا باورکردنی نبود. اگرچه اروپایی‌ها هنوز فکر نمی‌کنند آمریکا به این راحتی از برنامه خارج شود. مسیر پیش رو این بود که با آمریکایی‌ها چانه‌بازند که به سند برنامه متعهد مانند یا اینکه خدشان تعهدات آمریکا را انقباض

کنند. اروپایی‌ها به لحاظ سیاسی حاضر به همکاری هستند، کما اینکه اطلاعیه فبندی موزکینی که بلافاصله بعد از خروج آمریکا از برجام قرائت شد گویي که با انشای هیئت ایرانی است. یعنی انکار این متن به وسیله هیئت ایرانی نوشته شده و اروپایی‌ها هم آن را عیناً اعلام کرده‌اند. بعد از ردوبدل شدن این بیانییه‌ها مذاکرات با اروپایی‌ها که شروع شد سعی بر این شد که راهحلی برای اجبران تحریم‌های آمریکا پیدا کنیم. این تحریم‌ها به تحریم‌های نفتی، پتیم، بانکی، بیمه‌ای، تحریم‌های تجاری و حمل و نقل تقسیم‌بندی شد خیلی روشن بود سطح فعلی برداشت نفت توسط اروپا باید حفظ شود و البته اروپایی‌ها در بُعد سیاسی حاضر به انجام این کار هستند، اما شرایط این کار در بُعد

اقتصادی فراهم نیست. یعنی آن‌ها نمی‌توانند شرکت‌های خود را به خرید از نفت ایران وادار کنند. چون شرکت‌ها در اروپا کاملاً مستقل عمل می‌کنند. در بخش پولی و بانکی هدف ایران از مذاکره با اروپایی‌ها این است که پول نفت در حساب بانکی مرکزی و حساب‌های خارج از کشور ریخته نشود و بانکی مرکزی آزادانه بتواند این پول را به حساب‌های دیگری منتقل کرده

رویه داده‌اند و فقط چهار کشور در دنیا وجود دارد که در مقابل ایران قرار دارند. برجام تسهیلات زیادی برای ایران ایجاد کرد و به همین علت هم است که از روز امضای آن، آمریکا، اسرائیل و عربستان و امارات هر آنچه را در توان داشتند برای مقابله با آن بسیج کردند. عربستان ۲۴ شرکت لایست را در آمریکا اجیر کرد تا بتواند ترامپ را به خروج از برجام ترغیب کند. امارات نیز لای‌های سنگینی برای خروج ترامپ از برجام کرده بود. بر همین اساس مثلاً ما می‌دانیم امارات ۱۱ میلیون دلار برای تأسیس موسسه‌ای که به شناسایی شرکت‌هایی که به ایران در انجام فعالیت‌های اقتصادی و دوزندن تحریم‌های آمریکا کمک می‌کنند، پرداخت کرده بود. مثال دیگر اینکه در مورد خرید هواپیماها با وجود اینکه طبق برجام و قوانین بین‌المللی و قراردادی که ما با شرکت‌های هواپیماسازی بسته بودیم همگی خواست ایران را تأیید می‌کرد وقتی کار به آمریکایی‌ها می‌کشید به دلیل همین لای‌هایی که مخالفان برجام می‌کردند به دست‌انداز می‌افتادیم و ۱۸ ماه طول کشید تا آمریکا به یک می‌سال ساده ما

جواب بدهد و نهاییات هم جواب، مثبت نبود.
در مورد اینکه با خروج آمریکا از برجام، چه
اتفاقی می افتد باید گفت تحریم هایی که به
واسطه برجام برداشته شده بود من جمله
خریدوفروش اسکناس توسط بانک مرکزی
و خریدوفروش طلا، آزادشدن کشتیرانی
جهانی در بنادر ایران و فروش هواپیما
همه برخورد گشت، چند وقت پیش که با
اروپایی ها برای ورود شرکت های کشتیرانی
به ایران مذاکره کردیم آن ها در جواب گفتند

۱۵ شرکت فعلی نیز که به ایران بازگشته‌اند، از ایران خواهند رفت، بنابراین اینکه ما بعد از برجام با مشکلات زیادی مواجه می‌شویم امری بدیهی است، اما مهم این است که آمادگی داشته باشیم و برای حل مشکلات چاره‌ای یابیم.

■ چرا باید در برجام بمانیم؟

در خصوص سند برجام و ماهیت آن به لحاظ حقوقی، بحث‌های زیادی وجود دارد. اینکه آیا برجام یک بیانیه یا یک سند تعهدآور یا یک سند الزام‌آور بین المللی است؟ آیا این سند اصولاً امضا شده است یا نه؟ باید دانست در این سند امضا وجود ندارد. واقعیت این است مقالات بسیاری در دنیا

برای نتیجه‌گیری از بحث برجام و آثار آن بر اقتصاد کشور اول باید بینیم ریشه تحریم‌ها که کجاست، آیا تحریم فقط در بحث‌های اقتصادی خلاصه می‌شود یا در حوزه‌های دیگر هم وجود دارد. واقعیت این است که تحریم‌ها هم ریشه مذهبی دارد هم ریشه منطقه‌ای و سیاسی. دشمنی آمریکا با نظام جمهوری اسلامی ایران که آن را از اول انقلاب تا به حال نشان داده است، ریشه مذهبی دارد. یعنی نومیسی‌ها یا ماسیحیانی که ریشه یهودی دارند بر اساس پیشگویی‌های کتاب مقدس به دنبال توسعه قلمرو اسرائیل هستند و توانسته‌اند خواسته خود را به مجموعه سیاست‌گذاری آمریکا منتقل کنند که این خواسته با قدرت‌گیری و افزایش نفوذ نظام شیعه از جنس شیعه انقلابی ایران در تعارض است. طی سال‌های که سیاست‌گذاری دولت آمریکا هم می‌بینیم نومیسی‌هایی که در اس قدرت قرار گرفته‌اند برای تحقق این خواسته تلاش‌های زیادی کرده‌اند. برای مثال، هم آقای بوش نومیسی بود، هم آقای بنس، هم بولتون، هم آقای مپتو هم دیگری که تعداد آن‌ها زیاد است. عربستان هم که با ما دشمنی دارد این روزها به عنوان مرکز اصلی فعالیت‌های ضدایرانی کار می‌کند. ریشه اختلاف عربستان با ما هم مذهبی است که آنرا بحث تسنن و تشیع برای عرب‌ها همواره مطرح بوده است و حتی کار به جایی کشیده که عربستان و اسرائیل علیه ایران علنا متحد شده‌اند، بنابراین تحریم‌ها چه حالا که آشکار شده و چه قبل از اینکه پنهان بود ریشه در همکاری‌های‌های پشت‌پرده لایسنت‌های اسرائیلی و عرب‌های پولدار ضدایرانی دارد. این بخش مذهبی ماجرای تحریم‌هاست. بخش رقابت‌های منطقه‌ای هم همین‌طور است. بعد از جنگ ویتنام این بحث مطرح شد که لازم نیست به کشورها لشکرکشی کنیم، بلکه می‌توانیم در منطقه ژاندارم داشته باشیم و به دنبال این صحبت‌ها بود که ایران به عنوان ژاندارم منطقه تعیین شد. انقلاب ایران، این بازی را به هم زد و ژاندارمی که تعیین شده بود ضد خود آمریکا شد به‌طوری که کارتر در سخنرانی خود بعد از انقلاب، می‌گوید اگر لازم باشد ما به خاور میانه لشکر می‌کشیم. این نقطه مقابل ازمنه قبلی بود که سال‌ها که آن تبعیت می‌کردند. عربستان در همان زمان با ما رقابت منطقه‌ای داشت منتهی قدرت آن‌ها با ما مقابله با آن را کافی نبود.

و در نتیجه این دشمنی ادامه یافت تا اینکه رباط عربستان تغییر و سعی کرد خود را به عنوان زائران منطقه جا بزند. اسرائیل هم طبیعتاً ما را قریب خود می بیند به خصوص بعد از انقلاب. بنابراین بدهی است. ریشه دوم اختلافاتی که به تحریک ایران انجامیده، هویت قریب های منطقه ای است.

در این اختلافات البته بحث‌های اقتصادی هم وجود دارد که ریشه سوم تحریم هاست. بالاخره ما در نفت و فعالیت‌های اقتصادی منطقه با هم رقابت داریم که همه این‌ها اختلافات را تشدید می‌کند. با این اوصاف

باید گفت به‌طور کلی ریشه تحریم‌ها، دینی، سیاسی و اقتصادی است. به همین علت است که هر دولتی که در آمریکای رورای می‌آید هر قدر رنگ مذهبی و نومیسیخی بیشتری دارد با ما بیشتر سر دشمنی را باز می‌کند. نتیجه مجموعه این عوامل باعث شده تحریم‌های متعدد پیش آمده و در دوره احمدی‌نژاد با اقدامات اشتباه زمینه تحریم‌های بیشتری هم فراهم شد و قطعنامه پشت قطعنامه علیه ایران صادر شد. برجام که شروع شد نتیجه آن را داشتن تحریم‌ها بود. اما باید بگویم ما نباید به برجام تنها از زاویه اقتصادی نگاه کنیم. برجام به گفته موگرنی بدیل جنگ است، یعنی اگر برجام نباشد گزینه محتمل برای مانده چیست خواهد بود. البته برجام علاوه بر آثار اقتصادی، آثار سیاسی هم داشته است. برای مثال، ما می‌بینیم کشورهایی که پیش از این تحت عنوان اتحادیه اروپا به صورت متحد علیه ما بودند حالا به نفع ما تغییر

یادداشت
محمد رضا مودودی

به ملاحظات ارزی
تولیدکنندگان رسیدگی
خواهد شد

سیاست‌های جدید ارزی کشور بنا به اقتضات و شرایط تازه‌ای که طی چندماه اخیر در تجارت خارجی کشور ایجاد شد - این شرایط عموماً منجر از افزایش فشارهای مستمر هیئت حاکمه تندرو آمریکا بود - دچار تحولاتی شده است. متولی و سیاست‌گذار اصلی این تحولات بانک مرکزی است و طبعاً در مورد رئوس این سیاست‌ها پاسخ‌گویی لازم از سوی این نهاد انجام شده و در ادامه نیز صورت می‌گیرد. آنچه از سوی سازمان توسعه تجارت که نقش تسهیلگر دولتی تجارت خارجی به‌خصوص صادرات کشور را به‌عهده دارد، باید متذکر شد، با توجه به اینکه عمده اقلام صادراتی ایران توسط تولیدکنندگان و صادرکنندگان خرد انجام می‌شود، نقدهای صادرکنندگان به سیاست‌های جدید ارزی به دقت رصد و پایش می‌شود. قطعاً هر مشکل و نارسایی در هر کدام از بخش‌های سیاست‌های ارزی توسط صادرکنندگان مطرح شود، کارگروه‌های کارشناسی سازمان توسعه تجارت این انتقادات را مورد بررسی و رسیدگی قرار می‌دهند و در صورت لزوم از منتقدان نیز در نشست‌های بررسی، کمک گرفته خواهد شد.

انتقاداتی که عموماً به سیاست‌های جدیدی تجارت خارجی تاکنون مطرح شده یکی موضوع لزوم بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی کشور ظرف مدت شش ماه است که این امر با ابهامات از سوی برخی صادرکنندگان مواجه شده و تلاش می‌کنیم ابهامات را با در نظر گرفتن نقطه‌نظر فعالان اقتصادی و متخصصان صادرات برطرف کنیم. استثناهایی که در این مصوبه لحاظ شده - از قبیل معاف شدن سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در مقاصد صادراتی، همچنین هزینه‌های واردات مواد اولیه مورد نیاز تولیدکنندگان از مقررات بازگشت ارز - از برخی مشکلات احتمالی جلوگیری می‌کند و با گذشت زمان می‌توان برخی دیگر از مشکلات را نیز با تبصره‌های جدید برطرف کرد. انتقاداتی نیز از سوی بازیگران بخش خصوصی تجارت خارجی کشور به سامانه نیما وارد می‌شود، اما باید در نظر داشت این سامانه با هدف رصد لحظه‌ای بازار ارز و چاپ‌کردن فرایند ساماندهی این بازار طبق شرایط جدید کشور طراحی شده است. طبعاً برای ساماندهی الزامات بازار ارز باید برخی محدودیت‌ها را نسبت به زمانی که بازار از ثبات نسبی برخوردار بود، بپذیریم، چرا که در شرایط فعلی نرخ‌گذاری، تعیین اولویت‌ها و سقف مصارف ارزی، با گذشته، تفاوت‌های عمده‌ای کرده است. فعالان اقتصادی باید به این نکته توجه کنند که ضرر و زیان حاصل از الزامات ارزی در درجه اول متوجه خود آن‌ها خواهد شد، بنابراین باید با پذیرش شرایط جدید اقتصادی در راستای اثبات اطلاع و شفافیت دادگستری که این سامانه با فراهم کردن داده‌های جامع و واقعی از عرضه و تقاضای ارزی، عملیاتی کردن و یکپارچه‌سازی فرایند تأمین منابع و تخصیص مصارف ارزی، بستر آن را فراهم می‌کند، حرکت کنند.

معاون سازمان توسعه تجارت

